

Ute av syne – ute av sinn

Tor Levin Hofgaard
president i Norsk psykologforening

Opptrappingsplanen for psykisk helse ble avsluttet i år. Mange har understreket at det fortsatt er behov for øremerkede midler til feltet; at det er langt igjen før tjenesten er robust nok til å unngå at personer med psykiske lidelser nok en gang vil innta rollen som tapere i kampen om helseressursene. Departementet sier de skal følge tett opp og overvåke utviklingen nøye. Rammetilskuddene til foretakene og kommunene skal være store nok til at tilbud som var etablert i opptrappingsfasen, blir videreført. Men det er ifølge departementet viktig å signalisere at psykisk helse nå er en naturlig og integrert del av helsevesenet. Psykologforeningen deler langt på vei dette synet. Samtidig er vi usikre på om oppfølgingen ville være nok til å sikre tjenestene videre. Derfor har vi blant annet foreslått at det psykiske helsearbeidet i kommunene burde lovfestes.

Det tok ikke lang tid fra årsskiftet til vi fikk de første meldingene om nedleggelse av tilbud. I en telemarkskommune ble to psykologstillinger nedlagt for å spare 80 000 kroner. Vi har også fått rapporter om kommuner som har avvist å gi folk med psykiske helseplager hjelp, med begrunnelsen at opptrappingsplanen nå er over. Får en slik holdning bredt gjennomslag, kan de samfunnsmessige kostnadene bli enorme. Men vi visste jo at helseministeren hadde annonsert en kommunehelsereform rett rundt hjørnet. Så vi hadde store forventninger da samhandlingsreformen ble fremlagt 19. juni.

Stortingsmelding 47 (2008–2009) Samhandlingsreformen Rett behandling – på rett sted – til rett tid skisserer et økonomisk rammeverk som har potensial til å trekke i retning av tidlig intervensjon og forebygging. Satsingen på ACT-team, Assertive Community Treatment Team, det vil si aktivt oppsøkende behandlingsteam som jobber tverrfaglig og på tvers av flere sektorer, er også positivt. Men mye annet håndfast om psykisk helse-feltet er det vanskelig å spore. Norsk Psykologforening frykter at stortingsmeldingen først og fremst innvarsler en fastlegereform fremfor konkret å videreutvikle det lokale psykisk helse-arbeidet. Dermed kan lav terskel for behandling av lettere psykiske lidelser bli «more of the same»: time hos fastlegen – når legen har tid, om noen uker. Dette er ikke i tråd med Helsedirektoratets anbefalinger for lavterskeltilbud. Helsedirektoratets rapport om rekruttering av psykologer til kommunen (Psykologer i kommunene – barrierer og tiltak for økt rekruttering IS-1565) er sågar ikke nevnt. I rapporten legger direktoratet blant annet vekt på tilgjengelighet for alle, ingen henvisning og ingen ventetid. Ideologiske standpunkter om fastlegen som NAV i helsetjenesten kan synes viktigere for helsemyndighetene enn faglig baserte anbefalinger, kunnskap og vitenskap.

Som om ikke dette er nok, mottok vi nylig beskjeden om at Helsedirektoratets Divisjon for psykisk helse og rus skal legges ned. Ettersom opptrappingsplanen er over, mener direktoratets ledelse at en særskilt organisering for dette feltet ikke lenger er hensiktsmessig. Men hva slags illusjon er det de da lever med? Mener de at psykisk helsefeltet nå er «på plass»? At det ikke trenger spesiell oppmerksomhet lenger? Har de ikke fått med seg at selv i de ti årene opptrappingsplanen eksisterte, så vant somatikken konkurransen om oppmerksomheten, og pengene, oftere enn psykisk helse? Når dette var realiteten mens psykisk helse var under «opptrapping», hva tror de skjer når feltet nå forsvinner fra organisasjonskartet og mister sine egne budsjettposter?

Det er naivt å tro at et helseområde som så vidt har kommet seg opp på et akseptabelt kvantitativt nivå, kan klare å hevde sin rettmessige plass uten fortsatt å ha særlig fokus rettet mot seg. Når feltet nå skal leve «likestilt» med somatikken, er faren stor for at det skjøre byggverket som er laget de

siste ti årene, kan falle sammen. Det er all grunn til å gjenta mantraet fra evalueringskonferansen for opptrappingsplanen: Vi lever virkelig i en kritisk tid for psykisk helse.

Presidentblogg